

Η ΡΗΤΡΑ ΤΟΥ ΜΑΛΛΟΝ ΕΥΝΟΟΥΜΕΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Υπό τοῦ κ. Ι. Λ. ΦΡΑΓΚΟΥ

Ἡ πλέον ἐνδιαφέρουσα ρήτρα, ἐκ τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὰς ὑπογραφομένας μεταξύ Κρατῶν διμερεῖς ἢ πολυμερεῖς συμβάσεις, εἶναι ἀμφισβητήτως ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους. Εἶναι γενικῆς κατὰ κανόνα ἐφαρμογῆς, ἰδιαίτερον ὁμως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἀπὸ τελωνειακῆς καὶ δασμολογικῆς ἀπόψεως. Διὰ ταύτης ἐξασφαλίζεται ἴση μεταχειρίσις εἰς τὰς δημιουργουμένας διὰ τῶν συμβάσεων σχέσεις. Ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλιστικὴν δικλειδα διὰ τὰ ὑπογράφοντα συμβάσεις Κράτη πρὸς κατοχύρωσιν αὐτῶν ἀπὸ πάσης εὐμενεστέρας μεταχειρίσεως τρίτου τινὸς Κράτους, ὁθισης διὰ μεταγενεστέρας συμφωνίας. Ἐξασφαλίζει ὡς ἐκ τούτου ἰσοτιμίαν μεταχειρίσεως, ἀποκλειομένης πάσης διακριτικῆς εὐνοίας. Εἶναι, ἐπομένως, αὕτη ὄρος συμβατικός, βάσει τοῦ ὁποίου τὰ συμβαλλόμενα Κράτη ἐγγυῶνται ἀμοιβαίως τὴν ἐφαρμογὴν τῶν πλέον εὐνοϊκῶν διατάξεων, ἀπὸ ἀπόψεως δασμολογίου, ἐμπορίου, ναυτιλίας κ.λ.π., τῶν ἰσχυουσῶν ἢ τῶν μελλουσῶν νὰ ἰσχύσουν δι' οἰονδήποτε ἕτερον Κράτος, ἀπολαῶν τῆς πλέον εἰδικῆς μεταχειρίσεως (1).

Ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους παραχωρεῖται κατὰ κανόνα σήμερον ἄνευ ὄρων καὶ ἀπεριορίστως. Εἰς τὸ παρελθὸν ἐγένετο χρῆσις τῆς ὑπὸ ὄρους τοιαύτης ἢ καὶ τῆς περιωρισμένης.

Ἄνευ ὄρων εἶναι ἡ ρήτρα ἢ παρέχουσα αὐτομάτως εἰς τὸ ἕτερον συμβαλλόμενον Κράτος, ἄνευ οἰουδήποτε ἀνταλλάγματος, ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τὰ παραχωρηθέντα εἰς τρίτον Κράτος.

Ἦν ὄρος εἶναι ὅταν ἡ εὐνοία, ἢ παραχωρηθεῖσα εἰς ἓν Κράτος, ἐπεκτείνεται ἀμέσως εἰς τὸ ἕτερον συμβαλλόμενον Κράτος, ἂν ἄνευ ἀνταλλάγματος παρεχωρήθη αὕτη εἰς τὸ τρίτον Κράτος ἢ ἂν παρεχωρήθη αὕτη μὲ τὰ αὐτὰ ἢ ἰσοδύναμα πρὸς ταύτην ἀνταλλάγματα.

1. Βλ. E. Allix, Les droits de douane. Tom. 1, σ. 50, 42 καὶ 153.

Κ. Π α ρ ί τ σ η. Ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους, Δελτίον Διευθύνσεως Τελωνείων, ἀρ. 33, σελ. 14.

Κ. Π. Π α ν α γ ι ω τ ᾶ κ ο υ. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐρμηνείας τῶν διεθνῶν συνθηκῶν καὶ ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, 1943.

Κ. Χ. Β α ρ β ᾶ ρ ῆ σ ο υ. Αἱ ἐμπορικαὶ συμβάσεις καὶ ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, Μέρος Α', Γενικὴ Θεωρία, Ἀθήναι 1923.

Θ. Χ. Χ ρ η σ τ ῖ δ ο υ. Ὁ ὄρος τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, Οἰκονομολόγος Ἀθηνῶν, 7 Μαρτίου 1931.

M. Schmidlin et J. Ducrocq. L'organisation et la réglementation du Commerce extérieur en France. Précis d'Économie douanière, σελ. 302 καὶ ἐπ. Paris 1955.

Ἄπεριόριστος εἶναι ὅταν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν δασμολογιῶν τῶν συμβαλλομένων Κρατῶν, περιορισμένη δὲ ὅταν ἐφαρμόζεται ἐπὶ ὀρισμένων κλάσεων τῶν δασμολογιῶν. Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης ἐξασφαλίζεται ἀπλῶς ἡ καλυτέρα μεταχειρίσις εἰς τὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐξχωγικῆς κινήσεως τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖται διὰ ταύτης.

Ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους συμπληροῦται εἰς τὰς διαφόρους συμβάσεις καὶ διὰ τῆς ρήτρας τῆς ἐθνικῆς μεταχειρίσεως καὶ τῆς τοιαύτης τῆς ἀμοιβαιότητος, αἱ ὁποῖαι διέπουν ὀρισμένα ζητήματα ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ὑπογραφομένας συμβάσεις. Διὰ τῆς ρήτρας τῆς ἐθνικῆς μεταχειρίσεως περιορίζεται ἡ φορολογικὴ πλέον ἐπιβάρυνσις τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων εἰδῶν εἰς τὰ πλαίσια τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἁμοειδῶν ἐγχωρίων προϊόντων. Οὕτω, τὰ ξένα προϊόντα ἀπολαύουν τῆς αὐτῆς μεταχειρίσεως μὲ τὰ ἐθνικὰ προϊόντα ἀπὸ ἀπόψεως ἰσχυοῦσης φορολογικῆς νομοθεσίας ἢ μελλούσης νὰ ἰσχύσῃ τοιαύτης.

Ἡ ρήτρα ἀμοιβαιότητος ἀφορᾷ ὅλας ἐκείνας τὰς περιπτώσεις εἰσαγωγῶν εἰδῶν διὰ τὰς ὁποίας ἡ διευκόλυνσις, εἴτε τελωνειακῆς, εἴτε δασμολογικῆς φύσεως, εἶναι ἐπιβεβλημένη διὰ γενικωτέρους λόγους. Οὕτω, ἐπὶ ἀμοιβαιότητι παρέχονται δασμολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις (διπλωματικοῦ προσωπικοῦ κλπ.) ἢ ἐπιτρέπονται εἰσαγωγαὶ εἰδῶν εἰς ἐλευθέραν χρῆσιν ὑπὸ ὀρισμένων προσώπων ἢ δι' ὀρισμένας εἰδικὰς χρήσεις.

Τὸ πλεονέκτημα τῆς ρήτρας εἶναι ἡ παροχὴ ἐγγυήσεως περὶ τοῦ ὅτι, ἂν ἐπιτευχθεῖσα εὐνοία δι' ὀρισμένον προῖδν γίνεται εὐνοϊκώτερα διὰ τὸ αὐτὸ προῖδν ἄλλου Κράτους, ἢ εὐνοϊκώτερα αὕτη μεταχειρίσις ἐπεκτείνεται αὐτομάτως καὶ διὰ τὸ προῖδν τῆς χώρας ταύτης.

Ἡ ἴση ἐπομένως μεταχειρίσις τῶν αὐτῶν προϊόντων, διαφόρων ὅμως Κρατῶν, δημιουργεῖ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα δι' ἅπαντα τὰ συμβαλλόμενα Κράτη. Διὰ ταύτης ὅμως ἐπεκτείνεται πᾶσα νέα παραχώρησις πρὸς Κράτος τι εἰς ὅλα τὰ ἀπολύοντα ταύτης Κράτη ἄνευ ἀνταλλάγματος. Τὸ περιεχόμενον τῶν συμβάσεων ἐνοποιεῖται οὕτω, ἀποκλειομένης τῆς διαφορικῆς μεταχειρίσεως καὶ ἐκμηδενίζομένης τῆς ἀξίας τῶν δι' εἰδικῶν ἀνταλλαγμάτων γενομένων εἰδικῶν εὐνοϊκῶν παραχωρήσεων εἰς ὀρισμένον προῖδν ὀρισμένης χώρας.

Ἡ ἐξουδετέρωσις τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ἐπιτυγχάνεται συνήθως διὰ τῶν δασμολογικῶν ἐξειδικεύσεων καὶ διὰ τῆς παραχωρήσεως περιορισμένης ρήτρας εἰς τὰ προϊόντα τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν ἐξχωγίαν τοῦ συμβαλλομένου Κράτους. Δυσχέρεια ὅμως δημιουργοῦνται ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν μεθόδων τούτων εἰς τὴν διαπραγματεύσειν τῶν συμβάσεων, κατακρίνοντα δὲ αὐταὶ γενικῶς ὑπὸ τῶν κύκλων τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς δράσεως.

Ἡ ἐμφάνισις τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς καὶ ἐμπορικὰς συνθήκας καὶ συμφωνίας χρονολογεῖται κυρίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος. Πάντως καὶ εἰς παλαιότερας συμβάσεις ἀναφαίνεται, ἀλλὰ ὄχι μὲ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἐφαρμογῆς.

Ἀπὸ τοῦ 20ου αἰῶνος γίνεται εὐρυτέρα χρῆσις τόσο εἰς τὰς πολιτικὰς συνθήκας, ὅσον καὶ εἰς τὰς οἰκονομικοῦ περιεχομένου συμβάσεις. Ἡ μὴ ὅμως ὁμοιόμορφος ἐφαρμογὴ ἐδημιούργησε ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχόλουν τὴν διεθνή οἰκο-

νομικήν δράσιν. Αί συζητήσεις ἐφαρμογῆς κατέληξαν εἰς τὴν διατύπωσιν συστάσεως περὶ ὁμοιομόρφου ἐφαρμογῆς ταύτης ἐκ μέρους ἐκάστης χώρας, πρὸς καλυτέραν ἐξυπηρέτησιν τῆς διεθνoῦς οικονομικῆς συνεργασίας, δεδομένου ὅτι ἡ ρήτρα ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλιστικὴν δικλῆδα τῆς ἐννοίας τῆς ἀμοιβαιότητος, ἢ ὁποία πρέπει νὰ διέπῃ τὰς διεθνεῖς συναλλαγάς. Ἀνεγνωρίζετο πάντως ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ρήτρας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διατυπώσεώς της εἰς τὰς ὑπογραφομένας συμβάσεις.

Τὸ περιεχόμενον ὅμως τῆς ρήτρας διέφερε εἰς τὰς μεταξὺ Κρατῶν ὑπογραφομένας συμβάσεις, ὁ τρόπος δὲ τῆς τοιαύτης ἐμφανίσεως τῆς ρήτρας εἰς τὰς διαφοροὺς συμβάσεις καὶ ἡ ἀνομοιόμορφος ἐφαρμογὴ της κατεκρίνετο ὑπὸ τῶν διεθνῶν κύκλων καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς μία τῶν κυρίων αἰτίων τῆς διεθνoῦς κρίσεως καὶ ὡς ἀναχρονιστικὴ καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν μεταπολεμικὴν διεθνήν οικονομικὴν ζωὴν. Ἡ ρήτρα ἔπρεπε νὰ συνεπάγεται δικαίωμα ἀπαιτήσεως καὶ ὑποχρέωσιν παραχωρήσεως ἀμέσως καὶ ἄνευ ἀνταλλαγμάτων τῶν πάσης φύσεως εὐνοιῶν τῶν παραχωρηθειῶν εἰς τὸ πλεον εὐνοούμενον Κράτος, εἴτε διὰ τῆς αὐτονόμου νομοθεσίας τῶν Κρατῶν, εἴτε διὰ τῶν συμβάσεων μὲ τὰς τρίτας χώρας. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τοῦτο μόνον διὰ τῆς ἀπεριορίστου καὶ ἄνευ ὄρων ρήτρας ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ. Πρῶτος διεθνῆς ὀργανισμὸς ἐπιχειρήσας τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος εἶναι ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἢ ὁποία διὰ τῆς οικονομικῆς ἐπιτροπῆς καθιέρωσε εἰδικὸν ὄρισμὸν τῆς ρήτρας ἀναλύοντα τὸ περιεχόμενον ταύτης (1).

Εἰς τὰς ὑπογραφομένας ἔκτοτε συμβάσεις τὰς συναπτομένας μεταξὺ τῶν διαφορῶν Κρατῶν, κυριαρχεῖ ἡ ἀπεριορίστος καὶ ἄνευ ὄρων παροχὴ τῆς ρήτρας. Ὑπὸ τινῶν ὡσαύτως συμβάσεων ὀρισμένων Κρατῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ὑπὸ ὄρους τοιαύτη, ἢ ἐπαχθῆς λεγομένη. Διὰ τῶν τοιούτων συμβάσεων ἡ παραχώρησις τῆς ρήτρας γίνεται ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς ἀντιπαροχῆς προσθέτου ἀνταλλάγματος ἀναλόγου πρὸς τὸ παρεχόμενον παρὰ τρίτου Κράτους. Ὁ μηχανισμὸς οὗτος παροχῆς τῆς ρήτρας ἐχρησιμοποιήθη καὶ κατὰ διαπραγματεύσεις πρὸς ὑπογραφήν τῆς Γενικῆς Συμφωνίας Δασμῶν καὶ Ἐμπορίου.

Ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοούμενου Κράτους παρατηροῦμεν ὅτι προσπάθεια κατεβλήθη, προκειμένης ἐπιδιώξεως συνάψεως πολυμερῶν συμβάσεων, ὅπως, αὕτη, ἀναφερομένη εἰς διμερεῖς συμβάσεις οικονομικοῦ περιεχομένου, μὴ ἰσχύσῃ αὐτομάτως καὶ ἐπὶ πλεονεκτημάτων παραχωρουμένων διὰ πολυμερῶν συμβάσεων. Ἡ ἐν Οὐσιγκτών: ὑπογραφεῖσα ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος

1) Ἡ συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καθιέρωσε τὸν ἐξῆς ὄρισμὸν τῆς ρήτρας: «Τὰ συμβαλλόμενα μέρη συμφωνοῦν εἰς τὴν παραχώρησιν ἀμοιβαίως τῆς ἀπεριορίστου καὶ ἄνευ ὄρων ρήτρας τοῦ Μ.Ε.Κ. δι' ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς δασμούς, τοὺς προσθέτους τούτων φόρους, τὸν τρόπον ἐισπράξεως αὐτῶν, ὡς καὶ εἰς τοὺς κανόνας, διατυπώσεις καὶ ἐπιβαρύνσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται αἱ τελωνειακαὶ πράξεις. Πᾶν πλεονέκτημα ἢ εὐνοία ἢ πρόνομιον ἢ ἀτέλεια, ἢ ὁποία παρεχωρήθη ἢ θὰ παραχωρηθῆ εἰς τὸ μέλλον ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν συμβαλλομένων Κρατῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀνωτέρω, εἰς φυσικὰ ἢ βιομηχανικὰ προϊόντα καταγωγῆς οἰασθῆποτε τρίτης χώρας, θὰ ἐφαρμόζεται ἀμέσως καὶ ἄνευ ἀνταλλάγματος καὶ ὡς πρὸς τὰ αὐτὰ προϊόντα καταγωγῆς τοῦ ἐτέρου Συμβαλλομένου Κράτους». (Document de la Société des Nations no C. 138 N. 43).

την 20/7/1935 Διεθνής, ἀπὸ 15 Ἰουλίου 1934, συμφωνία μεταξύ Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, Βελγίου, Λουξεμβούργου, Κολομβίας, Κούβας, Ἑλλάδος, Γουατεμάλας, Νικαράγουας καὶ Παναμᾶ, ἀπέβλεπε εἰς τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ ἡ ρήτρα τοῦ Μ.Ε.Κ., ἡ περιλαμβανομένη εἰς διμερεῖς συμβάσεις, ἐπὶ ὑπογραφομένων πολυμερῶν συμβάσεων οἰκονομικοῦ περιεχομένου⁽¹⁾. Τὰ πλεονεκτήματα τὰ παρεχόμενα διὰ πολυμεροῦς Συμβάσεως δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπεκτείνωνται αὐτοδικαίως ἐπὶ ὑπογραφῆς διμεροῦς συμβάσεως, μὲ καθιέρωσιν ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, μεταξύ Κράτους μέλους τῆς πολυμεροῦς Συμβάσεως καὶ Κράτους μὴ μετέχοντος εἰς ταύτην. Ἐκρίνετο ὅτι δὲν ἔπρεπε τὸ μὴ μετέχον τῆς πολυμεροῦς συμβάσεως Κράτος νὰ ἐπωφελεῖται τῶν πλεονεκτημάτων τῶν παρεχομένων διὰ τῆς πολυμεροῦς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον δὲν ἀναλαμβάνει ἀντιστοίχους ὑποχρεώσεις. Ἐπεδιώκετο διὰ τοῦ τρόπου τούτου συμμετοχὴ τῶν Κρατῶν εἰς Πολυμερεῖς Συμβάσεις. Τὰ ὑπογράφαντα ταύτην Κράτη ἐπεθύμουν νὰ εὐνοήσουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν διαφόρων Ἐθνῶν διὰ πολυμερῶν συμβάσεων, τῶν ὁποίων τὰ πλεονεκτήματα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκτείνωνται ἐπὶ χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται νὰ ἀναλάβουν τὰς ἐξ αὐτῶν ἀπορροεούσας ὑποχρεώσεις. Ἐπεθύμουν ἐπίσης, κἀκεῖνοι παρεδέχοντο ὡς θεμελιώδη θεωρίαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος τῆς μεταχειρίσεως, ὅπως μεριμνήσουν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐν ἀρμονίᾳ μὲ τὴν πρόοδον μιᾶς γενικῆς οἰκονομικῆς προσεγγίσεως διὰ τὴν ὁποῖαν ὄφειλε ἐκάστη χώρα νὰ παράσχη τὴν συμβολὴν τῆς.

Οὕτω τὰ ὑπογράφαντα ταύτην Κράτη ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἐπικαλοῦνται εἰς τὰς συναλλαγὰς μεθ' ἐκάστου τῶν λοιπῶν, τὴν ρήτραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, τὴν παραχωρηθεῖσαν διὰ διμεροῦς συμφωνίας, διὰ νὰ ἀπολαύσουν εὐνοϊῶν, τὰς ὁποίας ἐν ἑκ τῶν ἐν λόγῳ ὑπογραφάντων ταύτην Κρατῶν ἤθελε ἐνδεχομένως παραχωρήσει εἰς τρίτην χώραν δυνάμει πολυμεροῦς συμφωνίας, εἰς τὴν ὁποῖαν δὲν συμμετέχουν ταῦτα. Αἱ εὐνοῖαι αὗται ἀφεώρουν τὰς οἰκονομικὰς πολυμερεῖς συμβάσεις γενικῆς ἐφαρμογῆς, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς σκοπὸν τὴν διευκόλυνσιν καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἢ ἄλλων διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἠδύνατο τὰ προσχωρήσει οἰονδήποτε Κράτος. Πάντως διὰ τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως προεβλέπετο δυνατότης ἀπαιτήσεως ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας ἐπὶ εὐνοϊῶν πολυμερῶν Συμβάσεων, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ πράξει παρείχοντο ὑπὸ τοῦ Κράτους μὲ ρήτραν εἰς διμερῆ Σύμβασιν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τῆς πολυμεροῦς Συμβάσεως πλεονεκτήματα⁽²⁾.

1) Α.Ν. 1406/1938—ΦΕΚ 383/1938 ΕΔΥΟ 449/1938.

2) Ἡ ἐν λόγῳ σύμβασις περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς δύο βασικά ἄρθρα :

« Ἄ ρ θ ρ ο ν 1. Τὰ Συμβαλλόμενα Μέρη δὲν θὰ ἐπικαλοῦνται εἰς τὰς μεταξύ των σχέσεις, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2 προβλεπομένων περιπτώσεων, τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἀπορροεούσας ἐκ τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως προσπορισθῶν ἐκ Κρατῶν συμμετεχόντων εἰς πολυμερεῖς Συμβάσεις τοῦ τύπου τοῦ κατωτέρω ἀναλυμένου, τὰ πλεονεκτήματα ἢ τὰς εὐνοίας τῶν ὁποίων ἀπολαύουν τὰ εἰς τὰς συμβάσεις ταύτας μετέχοντα Κράτη.

Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀναφέρεται εἰς τὰς οἰκονομικὰς πολυμερεῖς συμβάσεις γενικῆς ἐφαρμογῆς, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν ἐμπορικὴν ζώνην ἀρκούντως ἐκτεταμένην καὶ αἱ ὁποῖαι ἔχουν

Ἐκ τῆς τοιαύτης συμβάσεως οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη πλὴν τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ μηχανισμοῦ παραχωρήσεώς της κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις πρὸς ὑπογραφήν τῆς Γενικῆς Συμφωνίας Δασμῶν καὶ Ἐμπορίου, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ πλεονεκτήματα ἐπεξετάθησαν αὐτομάτως καὶ ὡς πρὸς τὰ κράτη τὰ συνδεόμενα διὰ διμερῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων παραχωρουσῶν τὴν ἀπεριόριστον καὶ ἄνευ ὄρων ρήτραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους.

Ἡ ὡς ἄνω πολυμερῆς Σύμβασις, ἢ ἐν Οὐασιγκτῶνι ὑπογραφεῖσα, εἶναι ἀπόρροια τῆς τελειῆς διαφορετικῆς ἀντιλήψεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν περὶ ρήτρας ἀπὸ τὴν κοινῶς παραδεδεγμένην ἐν Εὐρώπῃ. Κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν Ἀμερικανῶν ἡ ρήτρα πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς παρεχομένη πάντοτε ὑπὸ ὄρων. Ἡ ρήτρα ἀποτελεῖ, τῷ ὄντι, ὑπόσχεσιν ἰσότητος. Ἐγγυᾶται εἰς τὸ Κράτος εἰς τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη, ὅτι θὰ τύχῃ τῆς μεταχειρίσεως, ἢ ὁποία ἐπιφυλάσσεται εἰς οἰονδήποτε ἄλλο Κράτος. Ἐπομένως θὰ ἐτύγχανε καλυτέρας μεταχειρίσεως καὶ θὰ ἀπελάμβανε ἐνὸς μὴ δικαιολογουμένου προνομίου ἐὰν ἐπετύγχανε δωρεὰν τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα αἱ ἄλλαι χῶραι ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐξαγοράσουν μὲ ἀνταλλάγματα. Ἐπεδιώκετο οὕτω ἐξουδετέρωσις τοῦ βασικοῦ τούτου μειονεκτήματος τῆς ρήτρας τῆς ἐπεκτάσεως δηλονότι πάσης νέας παραχωρήσεως εἰς ὅλα τὰ Κράτη χωρὶς ἀντάλλαγμα ἐκ μέρους των, ἵνα μὴ μειοῦται ἡ πραγματικὴ ἀξία ταύτης.

Τὰ μειονεκτήματα καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους συνεζητοῦντο ἕκτοτε ὑπὸ τῶν κύκλων τῆς διεθνοῦς οικονομικῆς δράσεως, ἢ ὁποία ἀνεζήτει μέθοδον ἐξουδετέρωσεως τῶν μειονεκτημάτων ταύτης. Ἡ βασικὴ ὅμως ἀρχὴ τῆς ρήτρας εἶναι ἡ καθιέρωσις ἐνότητος μεταχειρίσεως τῶν διαφόρων Κρατῶν εἰς τὰς μεταξὺ των σχέσεις. Θὰ ἦτο ἐπομένως παραγνώρισις τῆς ἀρχῆς ταύτης ἂν ἀπεστεροῦντο τὰ Κράτη ταύτης. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ πράξει ἰσότης δὲν ὑπάρχει, δεδομένου ὅτι τὰ διάφορα Κράτη δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν ἴδιαν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ὡς εἶναι φυσικὸν δημιουργεῖ παράπονα ἢ ἐφαρμογὴ τῆς ρήτρας. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπεχειρήθη ἡ ἐξεύρεσις μέσων καὶ μεθόδων ἀμβλύνσεως ὀρισμένων οικονομικῶν συνεπειῶν τῆς ρήτρας, τὰ προβλήματα ὅμως τὰ ὁποῖα ἐδημιουργοῦντο εἰς τὰ διάφορα Κράτη, τὰ ἐπιθυμοῦντα ἰσότητα μεταχειρίσεως εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἦσαν καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. Δεδομένου ὅτι ἀποκλεισμοὶ τῆς ρήτρας ἀπὸ τὰς συμβάσεις ἦτο ἀπκράδεκτος ἐπεχειρήθη ἐξεύρεσις λύσεως διὰ τῆς καθιερώσεως ὀρισμοῦ διὰ διεθνοῦς συμβάσεως, ὁ ὁποῖος τελικῶς καθιερώθη μὲ περιεχόμενον κατὰ θέσιν τὴν ἀπεριόριστον παραχώρησιν ταύτης.

Μεταπελευθερωτικῶς ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους δίδεται διὰ τοῦ Χάρτου τῆς Ἀθάνας. Διὰ τῶν διατάξεων

ὡς σκοπὸν τὴν διευκόλυνσιν καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ Διεθνοῦς ἔμπορίου ἢ ἄλλων διεθνῶν οικονομικῶν σχέσεων καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἅπαντα τὰ Κράτη δύνανται νὰ προσχωρήσουν.

Ἄρθρον 2. Παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1, ἕκαστον συμβαλλόμενον μέρος δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ Κράτους μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἔχη συνάψῃ σύμβασιν περιέχουσαν τὴν ρήτραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ρήτρας ταύτης, ἐφ' ὅσον τὸ εἰρημένον συμβαλλόμενον μέρος χορηγῇ ἐν τῇ πράξει εἰς τὸ εἰρημένον Κράτος τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖ.

του σχεδίου τῆς ἐν λόγῳ συμφωνίας περὶ ἐμπορίου καὶ ἀπασχολήσεως, καθορίζεται πρῶτον ἢ ἕκτασις τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἐφαρμογῆς δασμῶν καὶ φόρων ἐν γένει, ἐπὶ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς προϊόντων καὶ κυκλοφορίας τούτων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐφαρμογῆς τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν καὶ τῶν συναλλαγματικῶν διατυπώσεων καὶ δεύτερον ἢ ἕκτασις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐξαιρέσεων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς μὴ διακρίσεως, τῶν δασμῶν προτιμήσεως, τῶν ἐπιχορηγήσεων εἰς τὴν ἐξαγωγὴν, τῶν δασμῶν ἀντιτάμπικα καὶ ἀντισταθμιστικῶν καὶ ἐν γένει τῶν διὰ τῆς ἐν λόγῳ συμφωνίας συγχωρουμένων ἐξαιρετικῶν μέτρων (1). Τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο διατάξεις τοῦ Χάρτου τῆς Ἀβάνας περιέλαβε αὐτοῦσας ἡ Γενικὴ Συμφωνία Δασμῶν καὶ Ἐμπορίου (2).

1) Ἄρθρα 16ον ἕως 45ον Χάρτου Ἀβάνας (Ἔκδοσις Ἰπουργείου Συντονισμοῦ).

2) Βλ. κείμενον Συμφωνίας εἰς Δελτίον Διευθύνσεως Τελωνείων, ἀριθ. 34, σελ. 60 καὶ ἐπ.